

UNA NIT DE REIS

Dels meus records vigatans.

Jo no sé si hauré sabut infondre als meus fills l'emoció que a mí em varen infondre els meus pares, al voltant de totes les coses que feien referència a les il·lusions infantils de la vida.

En una ciutat petita, levítica i tradicional com la meua, les coses beatífiques, tenen un sentit més íntim i profund i una continuïtat més perdurable que en les grans capitals.

Modernament, la tònica de la vida actual, amb els seus mitjans materialistes, amb els seus vistents reclams, amb les seves necessitats propagandístiques, ha fet que els costums casolans sagrats, les emocions recòndites, els secrets espirituals més subtils, s'escampessen arreu amb una estridència violadora d'aquesta intimitat i del seu necessari recapte.

Per això no em sento tan culpable, si els meus deures paternals han anat de baixa en l'escala tradicional de l'exemple dels meus progenitors i sento una espurna de tranquil·litat, al veure que l'ambient de la vida moderna s'emporta, una mica, el greuge d'aquesta deixadesa en la conservació de la innocència i de les il·lusions angelicals dels infants d'avui.

Aquests remordiments, assalten la meua imaginació, quan en acostar-se les festes més tradicionals de fi d'any, hom es sent envaït del record d'aquelles diades tan dolçament viscudes en la joventesa, especialment aquella tan plena de pueril encantament, com és la festa doblement encisadora, de la vinguda dels Reis.

A casa meua, els meus pares preparaven l'emoció d'aquesta diada amb la més pulcra i estudiada meticulositat. L'ambient de la ciutat hi ajudava en gran manera; la religiositat amb que eren concebuts tots els misteris espirituals, feia que arrellessen més profundament dintre la nostra ànima, però l'ambient material ho refermava encara.

Els freds rigurosos de l'hivern, les glaçades estridents, les neus d'apariència eterna, les boires esmorteïdores, tot això, enrondeva el nostre esperit infantil, d'un vel esmorteïdor de les grans desimboltures del cervell. Aquestes influències meteorològiques ens retenien en un aïllament, gairebé diria, tant complet, que evitant tota recepció exterior comprometedora, mantenien el caliu, covat i conservat, per la tàctica sempre vigilant dels nostres pares.

Aquesta esdevenia tan ben cuidada, tan meticulosament preparada d'un any a l'altre, que era impossible sotstreures a la seva influència, àdhuc enfront d'una petita fallida. Els aconeteixements es succeïen amb cronomètrica regularitat, que constituïa, per altra banda, i per la nostra mentalitat infantina, la prova més clara i consistent de l'il·lusa creència.

Tenien, a casa, una minyona, des de feia molts anys. Ens havia vist néixer gairebé a tots. No cal dir que compartia amb els meus familiars tots els treballs i

totes les preocupacions de la vida i passava amb nosaltres el rosari quotidià de les alegries i penes que enrondevan les parets de casa nostra. Era filla d'una casa de pagès de l'alta muntanya, per mal nom dita l'Hostalot, penjada com un niu d'àguiles en els més abruptes estreps de les muntanyes de Collsacabra; aquelles muntanyes fetes a dentellades, que quan de petit les contemplava, no hi sabia veure res més que la rústega fantasia de les costums anacròniques que ens contava la nostra serventa i la llunyana distància, inspirada per les poques i tardanes notícies que ella rebia dels seus familiars, i l'escassa freqüència amb que era visitada per la seva migrada parentela.

Aquest aïllament amb els seus, feia que estigués més compenetrada amb la nostra vida familiar i que la curosa tècnica dels nostres pares fos servida per ella amb el més rigorós escrúpol.

Per això, en acostar-se el dia de l'encisador miracle dels Reis, servia d'instrument al cultiu de la nostra innocència i de la nostra il·lusió. I, expressament, rememorava la seva infantesa, contant-nos quelcom així:

Des del cimborí abrupte de la muntanya, els veien venir de lluny. A la visió de l'estranya comitiva, es posava en commoció tot el pagesiu de la contrada i es reunien sota les ombres del capvespre, en un lloc a propòsit. Tots anaven amb atxes enceses, amb els flams tremolant a la gelada frescor de la nit miraculosa. Els seus cossos tremien també per l'emoció d'aquell seguici magestàtic, amb resplandors de reialesa sobrenatural, enquadrat en el marc de la nit estrellada, silenciosa d'altura, fonda i espessa en l'amplitud de l'horitzó muntanyós, retallat per l'ossada geganta de la carena negrosa del gran roquisser, adormit, de l'esbelta serralada.

Aquell dringar lluminós era prompte albirat des del mig de la Plana, i la ciutat trèmula i compungida per l'espectació de la visió enigmàtica, s'esbandia sota el gèlic oreig de les hores capvesprals precursors d'una nit fantàsica.

Des de l'atalaia del campanar del convent de Santa Clara, les monges albiraven, primer que ningú, les llusors de la règia comitiva, i l'ambient misteriós de la ciutat, era aleshores profundament somogut pel repic estrident i continuat de les campanes conventuals amb un aire festiu, una mica embruixat però, pel calfred que inspirava la proximitat de la imminent aparició.

Aquell tritlleig, queia damunt del nostre esperit basquejat per la constant i progressiva torbació de tot un dia d'emocions infiltrades, com un ensurt esglaiós i contundent. Perdut el fre de la serenitat infantil, que maldava per imposar-se, s'ens enduia a sopar sense gana i a colgar-nos al llit ple de sorolls inquietants i visions basardoses i a somniar incongruents espectacles. La llum d'una antorxa reflectint en les cares barbudes d'uns grans personatges coronats d'or i plata, cavalcant uns camells, guarnits de plomalls i oriflames, caminant estranyament silenciosos pels carrers empedrats, atansant-se sense soroll, voladors per balcons i finestres. Una d'aquelles cares peludes, gegantina i ferrenya, com la carassa penjant de les orgues de les basíliques, escorcallava a través dels porticons entreoberts. La mirada perforant, inquisidora, s'endinsava tant en la nostra espantada inconsciència que ens feia despertar amb un crit, ofegat, solament, per la matelxa por que ens havia fet perdre l'esma.

En un d'aquests despertars a deshora, una nit, ja grandot, en la lluita pesada amb el desvetllament que no ens deixava altra volta agafar la son reconfortant que tant necessitava, un soroll estrident, grinyolant, com d'una porta corredissa, va fixar la meva atenció d'una manera insistent i maligne. Va semblar-me conèixer perfectament de quina porta venia aquell gemec sortit tan intempestivament a una hora de la nit tan sospitosa. Aquella porta que mai s'obria, podia perfectament tancar l'amagatall de les sorpreses que al matí següent ens farien restar bocabadats d'emoció. Un agut pensament va anar barrinant la meva ànima, amb frenètica insistència, fins que una son, pietosa en extrem, va esvaïr el turment del dubte dolorós que anava engrandint-se fins a fer-se real i irresistible.

L'endemà, en despertar-me, em va semblar més fingida l'alegria dels meus familiars i la conversa d'aquell dia s'em va aparèixer més forçada i menys clara, mentre s'anava aclarint, dintre meu, la veritat d'un misteri, forjat al caliu d'una il·lusió d'infantivoles recompenses.

D'aquell dia endavant, en passar enfront d'aquella porta, la mirava amb ulls amarats de ressentiment. Sempre més va semblar-me que havia tingut un paper tristament important en la continuïtat del meu destí. Ella fou qui va enderrocar el castell de les meves il·lusions amb tanta escrupulositat bastit en els tendres paratges infantils de la meva ànima i tant meticulosament protegit contra els vents malèfics de la indiscreció, obrint-me a deshora, — com ella s'obria en les hores intempestives de la mitja nit, — en els camins de la pura veritat, que no deixava d'ésser, en el llindar de la meva adolescència, estremadament nua i amarga.

MIQUEL S. SALARICH.
